

Merenkurkun saariston kääpäkartoitukset 2019

CoastNet LIFE (LIFE17NAT/FI/000544)

Kaisa Junninen

JOHDANTO JA MENETELMÄT

Kartoitusten tavoite ja tarkoitus

Merenkurkun saariston Slättskärin saarelle sekä Bodvattnetin ja Långgrundin alueelle on suunniteltu luonnonhoitotoimenpiteitä osana CoastNet LIFE -hanketta. Kääpäkartoituksen tavoitteena oli varmistaa, ettei toimenpiteistä aiheudu haittaa suojelullisesti merkittävälle kääpälajistolle sekä kartoittaa kohteiden kääpälaistoa ja arvioida lajiston hoitotarpeita. Tämä raportti on tuotettu EU:n LIFE-rahoituksen tuella CoastNet LIFE -hankkeessa. Raportin tuloksia hyödynnetään Merenkurkun saariston Natura2000 -alueen ennallistamisen ja hoidon suunnittelussa ja toteutuksessa. Kirjoittaja on yksin vastuussa tämän raportin sisällöstä. Se ei välttämättä vastaa Euroopan unionin mielipidettä. EASME ja Euroopan komissio eivät ole vastuussa siitä, miten siinä olevaa tietoa käytetään.

Kartoituskohteet ja -menetelmät

Kääpäkartoitusta tehtiin 4.9. ja 6.9.2019 Slättskäriin ja 5.9. Bodvattnetissa ja Långgrundissa. Kartoituksessa pyrittiin saamaan yleiskuva kohteiden kääpälajistosta. Maastotöihin käytettiin aikaa kaikkiaan noin 20 tuntia. Kahtena päivänä mukana kartoituksissa oli suojelubiologi Carina Järvinen.

TULOKSET

Lajihavainnot

Slåttskärissä löytyi kaikkiaan 41 kääpä- tai muuta kääväkäsajia. Näistä kolme on silmälläpidettäviä ja kahdeksan suojelullisesti arvokkaan metsän indikaattorilajeja (taulukko 1). Länsirannikon saareksi Slåttskärin kääpäajisto on varsin monipuolista, vaikkei uhanalaisia lajeja löytynytäkään.

Slåttsärin keskellä on kaistale vanhaa kuusikkoa, jossa on paikoin runsaasti erittäin järeitä kuusimaapuita ja näillä vaateliasta lajistoa: silmälläpidettävät lumokääpä (*Skeletocutis brevispora*) ja pitsikääpä (*S. delicata*) sekä suojelullisesti arvokkaan metsän indikaattorilajit punahäivekääpä (*Leptoporus mollis*), siperiankääpä (*Phellinus abietis*), aarnikääpä (*P. nigrolimitatus*), riukukääpä (*P. viticola*) ja pohjanrypykkä (*Phlebia centrifuga*).

Pakurikääpä (*Inonotus obliquus*) on Slåttskärissä erittäin yleinen koivujen lahottaja, ja pakurin runsauden ansiosta löytyy myös sen seuraajalajeja rustikka (*Aporpium canescens* NT), sitkokääpää (*Antrodiella pallescens*), tikankääpää (*Gloeoporus dichrous*) ja koralliorakasta (*Hericium coralloides*). Kohtalaisen runsaista koivun lajeista mainitsemisen arvoinen on myös suojelullisesti arvokkaiden metsien indikaattorilaji pikireunakääpä (*Phellinus lundellii*).

Taulukko 1. Slåttsärin merkittävimmät kääväkäsajihavainnot. NT = silmälläpidettävä laji (Kotiranta ym. 2019); ind. = suojelullisesti arvokkaan metsän indikaattorilaji (Niemelä 2016).

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Muu status	Runsaus
<i>Aporpium canescens</i>	rustikka	NT		2
<i>Skeletocutis brevispora</i>	lumokääpä	NT		1
<i>Skeletocutis delicata</i>	pitsikääpä	NT		1
<i>Leptoporus mollis</i>	punahäivekääpä		ind.	2
<i>Pelloporus leporinus</i>	pihkakääpä		ind.	1
<i>Phaeolus schweinitzii</i>	karhunkääpä		ind.	1
<i>Phellinus abietis</i>	siperiankääpä		ind.	2
<i>Phellinus lundellii</i>	pikireunakääpä		ind.	4
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	aarnikääpä		ind.	1
<i>Phellinus viticola</i>	riukukääpä		ind.	2
<i>Phlebia centrifuga</i>	pohjanrypykkä		ind.	2
<i>Gloeoporus dichrous</i>	tikankääpä			4
<i>Hericium coralloides</i>	koralliorakas			2

Långgrundin pikakartoitukselta kirjattiin kaikkiaan 17 kääväkäsajia, joista yksi silmälläpidettävä ja kaksi indikaattorilajeja (taulukko 2). Alueen eteläosa on vanhaa, kuusivaltaista, kohtalaisen lahopuustoista sekametsää. Kuusilahopuusta suurin osa on tuoreita tuulenskaatoja, mutta jonkin verran on myös pitemmälle lahonnutta järeää maapuustoa. Mitään siperiankääpää vaateliaampaa lajistoa ei kuuselta kuitenkaan löytynyt. Koivun lajistosta sen sijaan erityismaininnan ansaitsevat silmälläpidettäväksi luokiteltu rustikka sekä vanhojen elävien lehtipuiden lahottaja kääpäorakas (*Climacodon septentrionalis*).

Taulukko 2. Långgrundin merkittävimmät kääväkäsajihavainnot. NT = silmälläpidettävä laji (Kotiranta ym. 2019); ind. = suojelullisesti arvokkaan metsän indikaattorilaji (Niemelä 2016).

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Uhanal.lk	Muu status	Runsaus
<i>Aporpium canescens</i>	rustikka	NT		2
<i>Phellinus abietis</i>	siperiankääpä		ind.	1
<i>Phellinus lundellii</i>	pikireunakääpä		ind.	4
<i>Climacodon septentrionalis</i>	kääpäorakas			1

Bodvattnetin hoidettaviksi suunnitellut kohteet ovat vähälahopuustoista koivu-sekametsää, joiden käävät ovat tavanomaista koivujen peruslajistoa.

HOITO- YM. SUOSITUKSET

CoastNet LIFE:n luonnonhoitotoimenpiteet eivät vaaranna suojelualueen kääpälajistoa. Puuston ikääntyessä ja lahopuuston lisääntyessä Merenkurkun alueen kääpälajisto todennäköisesti monipuolistuu luontaisesti. Tätä kehitystä ei ole mahdollista nopeuttaa keinotekoisesti.

KIRJALLISUUS

Kotiranta, H., Junninen, K., Saarenoksa, R., Kinnunen, J. & Kytövuori, I. 2010. Kääväkkäät. Julk.: Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. and Mannerkoski, I. (toim.). Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Helsinki. s. 249–263.

Niemelä, T. 2016. Suomen käävät. Norrlinia 31: 1-430.